

розповідаючи про його зміст. Російські делегати не брали участі в підготовці В.м.д., хоча його укладено і від імені Росії, яка значилася серед союзників Франції поряд з малими рейнськими князівствами. За параграфом 5-м ст. 3-ої австрійський імператор віддав Росії “територію у найсхіднішій частині Старої (Східної) Галичини з 400-тисячним населенням”, крім м. Броди. С.Голіцин розглядав придбання Росії вигідними у військовому плані – кордони проходять ріками Дністер і Стир (притока Прип’яті, басейн Дніпра). Проте посол в Парижі кн. О.Куракін оцінював їх негативно – “ми не отримали Броди, а це місто, завдяки своїй транзитній торгівлі, одне тільки й могло мати для нас якесь значення в цьому районі, оскільки було безповоротно вирішено, що Львів не може відійти до нас; вся ж інша частина Східної Галичини, котра простягається до Буковини, має лише жалюгідні поселення, бідні та поза участю в (транзитній) торгівлі”.

Основну частину Галичини, за умовами В.м.д., було приєднано до герцогства Варшавського.

Літ.: Гошко Ю.Г. Тернопільщина в складі Росії (1810–1815 рр.). – Львів, 1957.

Р.Г.Симоненко.

ВІДЕНСЬКИЙ УНІВЕРСИТЕТ – один з найбільших вищих навчальних закладів Австрії і Європи. Заснований 1365 імператором Рудольфом IV у складі 4 факультетів: юридичного, медичного, вільних мистецтв та богословського. У XIX ст. тут з’являються наукові підрозділи: 1849 – Історико-філологічний семінар, 1852 – Історичний інститут, 1854 – Австрійський інститут історичних досліджень. Від другої пол. XIX ст. університет стає постійним місцем навчання української молоді. 1868 тут організовано академічне товариство “Січ” (існувало до 1944) – одне з перших українських студентських організацій з власним статутом. До “Січі” спочатку входили 27 чоловік, серед них О.Волощак, згодом професор Віденського політехнічного інституту, М.Борискевич, відомий лікар-окуліст у Граці, Ю.Пелеш – єпископ. До складу почесних членів товариства обиралися І.Франко, М.Грушевський, О.Кобилянська, В.Винниченко, Б.Лепкий. Товариство видавало українські книжки, організовувало літературні та театральні вечори, наукові диспути. Ним була зібрана найбільша бібліотека українських видань на чужині.

У другій пол. XIX – на поч. XX ст. вихованцями Віденського університету були хімік І.Горбачевський, фізик І.Пулюй, уролог Т.Гринчак. Тут здобули ступінь доктора філософії І.Франко, К.Студинський. Українці О.Огоновський, С.Смаль-Стоцький, З.Кузеля, М.Осадець, В.Щурат, О.Колесса здобували науково-дослідницький досвід в університетських семінарах слов’янської філології та східно-європейської історії під керівництвом славістів Ф.Міклошича, В.Ягича, Й.Іречека, історик М.Кордуба

підготував одну з перших українознавчих дисертацій на тему “Історія і становище Галицького князівства в XIII столітті”, композитор С.Людкевич студіював музикознавство. Від 1904 до 1938 у Семінарі східноєвропейської історії під керівництвом професорів Іречека та Іберсбергера захищено низка дисертацій з україніки. Серед них: “Галицькі русини у XVIII і XIX століттях” В.Кушніра, “Богдан Хмельницький і українська державна ідея” Н.Суровцева, “Перша українська політична еміграція і її роль в українському відродженні” І.Німчука, “Держава і суспільство в Галичі і Волині під династією Романовичів в XIII столітті” І.Турина.

Нині В.у. має 8 факультетів: католицької теології, протестантської теології, юридичний, економіки та суспільних дисциплін, медичний, класичних мов і літератур, математики та природничих дисциплін, інтегральних дисциплін. Тут навчається близько 25 тис. студентів з Австрії та багатьох зарубіжних країн. 1997 відкрито курс україністики.

Літ.: Вайс В.М. Вена. – М., 1996; Австрия. Факты и цифры. – Вена, 1997; Українсько-австрійські культурні взаємини другої половини XIX – початку XX століття. – Київ-Чернівці, 1999.

Н.В.Кривець.

ВІЗАНТІЯ, ВІЗАНТІЙСЬКА ІМПЕРІЯ – умовна назва середньовічної держави, що була наступницею східної частини колишньої Римської імперії, введена істориками у 18 ст. Утворена від назви колишньої мегарської колонії Візантій на узбережжі Босфору Фракійського (нині протока Босфор), на місці якої імператор Константин I Великий 326 заснував м.Константинополь. Сюди 330 було перенесено з Рима столицю Римської імперії. 395 імперія була розділена на Західну Римську зі столицею в Римі й Східну Римську (Візантійську) зі столицею в Константинополі. 476 Західна імперія офіційно припинила своє існування, а Східна збереглася, її продовженням стала середньовічна держава, імператори й верхівка якої наполягали на державній і культурній спадкоємності від Римської імперії, називали країну Романією, а себе – ромеями (римлянами). До 8 ст. державною мовою тут залишалася латина. На Русі В. іменували Грецькою країною, її жителів – греками, бо вже у 9 ст. всі вони розмовляли грецькою (середньовічною) мовою.

Перший розквіт В. пов'язаний з ім'ям імператора Юстиніана I (527–565), який завоював 533–534 Північну Африку, 535–555 – Італію, 544 – частину Іспанії, а також поставив у залежність від себе країни Закавказзя й Передньої Азії. Однак уже наприкінці 6 ст. імперія почала втрачати набуте значною мірою внаслідок наступу слов'ян на її північному й західному рубежах. Цей наступ почався ще за Юстиніана I, який воював з одними слов'янськими вождями, а інших запрошував на службу. Дехто з істориків